„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКІЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 18. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 2. ФЕБРУАРА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

НИКА ГРУЈИЋ.

И опет се један од неустрашимих народних бораца преселио у вечност. Нике Грујића нема више, умро је јуче у 2 сахата ноћи!

И опет стојимо над једним отвореним гробом, који нам отимље једну од првих наших снага, који нам отимље наше наде! Сузним очима, срцем пуним чемера гледамо у тај гроб; руку везаних морамо мирно да посматрамо тај грозни ударац — јер против њега борбе нема!

Риста Михајловић — Ника Грујић те две сјајне звезде на небу Србинову угаснуше за навек. Још не прођоше ни пуна два месеца дана и ми та два дична српска сина положисмо у хладан гроб!

Ој, судбино клета, што је теби сакривио јадни Србин с ове стране Дунава да га тако немилосрдно прогониш? Ти нам сломи Милетића, ти нам сломи Јашу; ти нам узе Ристу, па ево нам оте и **Нику**! А још пре си одродила, отела српском народу из крила безброј његових синова, који су данас трутови, место да су пчеле марне! Докле ћеш с нама тако? Зар је у збиљи спустила се клетва над главом Србиновом? А чија клетва? Зар смо криви што смо живи?!

Ој, **Нико**, брате, зар и ти си кидисао да нас оставиш, сад у време најљуће борбе — сад, кад смо највише требали твога хладнога разбора, твоје живе речи, твога мудрога савета и твога јуначкога прегнућа! Ој, **Нико**, љута жалости наша, зар баш сад, где си тек онако тврдо стао на ноге јуначке, где си се био ослободио препона, које су те донекле стезале, сад где си дочекао час, да постанеш савршено независан и где би постострученом снагом био могао да јурнеш у свети бој за наша народна права, баш сад си морао да нас оставиш!

Нико, брате! Та љута рана коју си нам ево задао, дуго и дуго неће исцелити на телу твога паћеничког народа. Заман ћемо се у љутом боју огледати: где нам је наш **Ника**, дична челенка наша!

Што је био **Ника** српском народу, то зна сваки Србин а понајбоље Сомбор, то дично српско место, то срце Бачке, којем је опет био **Ника Грујић** душа и срце! **Никина** реч и мртвог је предигла, она је неодлучног осоколила, потрагљивца довела натраг у народне редове, она је улевала јуначки дух у редове народне војске!

И кад се оно, нема давно, пољулала била „Застава,“ Милетићева „Застава“ — **Ника** је скочио као лав, он се с осталом браћом трудио дан и ноћ да нађе излаза из теснаца, у који онда западосмо, он није мировао, и — нашао га је! Па кад га је нашао, да сте могли загледати у његово добро лице, како се сјајило од среће и блаженства!

Нико, брате! Тешко нам је, врло нам је тешко! Но, сећајући се твојих одушевљених речи, ми ћемо чврсто склопити наше редове; ми нећемо малаксати. Твој узвишени дух, **Нико**, брате, соколиће нас на јуначка дела. Ми ћемо устостручити наше настојање да јунаштвом надокнадимо, што смо тако силно изгубили у теби и у Ристи!

Моли се Богу, **Нико**, брате, да буде милостив нама, народу српском, којега си ти тако жарко љубио. Моли, Њега Свевишњега, да скине са леђа тога патничкога народа стољетну неправду — доста је било невоље свакојаке. Моли Га, да у неограниченој милости својој дозволи: да сијне жарко сунце и пред врата Србинова!

Ми се праштамо, **Нико**, брате са умрлим телом твојим, али са дичном успоменом твојом никада се праштати нећемо. И кад народ твој у најжешћој борби буде морао да спасава своја најсветија права, он ће увек пред редовима својима гледати љубљену појаву твоју! Она ће га бодрити, она ће га соколити, да у борби никад не застане!

Вечни покој теби, **Нико**, брате! Вечита ће бити међу нама твоја успомена!

Вѣчная памѧть!

РАСПРАВА О ПРОГОНСТВУ КРАЉИЦЕ НАТАЛИЈЕ.

I.

Понедељник, уторник и среду расправљало се у српској народној скупштини у Београду о одговору министра-председника г. Николе Пашића на интерпелацију посланика г. Јована Авакумовића и другова због прогонства краљице Наталије.

Ми смо имали прилике, да на скупштинској галерији лично присуствујемо тој расправи а чули смо и у приватном разговору мишљење гг. народних посланика, па смо у положају, да у ствари кажемо наше мишљење по упечатцима, који су нам се живо зарезали у срце.

Откад смо ми примили у руке управу „Заставе“, ми смо брижно настојали, да се не мешамо у партијске борбе у Србији; ми смо држали, да то није наш задатак. Ми смо имали пред очима узвишену циљ Српства и нама је могло бити право, хоће ли ту узвишену циљ да постигне ова или она странка. Ми смо једино могли сажаљевати начин тамошње борбе и стрепили смо, да ће тај начин све више и више одаљивати Србе у краљевини од њихове мете, а никако да ће помоћи остварењу њихових жеља и накана.

Тога нашега начела били би се ми придржавали и у напред, али једно, што су гг. либерали и напредњаци држали, да то наше начело не ваља, па су се стали мешати у наше овостране партијске послове, као н. пр. „Српска Застава“ прештампавајући „Браникове“ луде чланке: „Чок јаша“ и „Црвен барјак од зелене свиле“, а друго, што смо се сада на наше рођене очи и уши уверили, да је једина озбиљна странка у Србији: народна радикална странка, то ћемо се и ми оканути наше досадање тактике, па ћемо и ми да живље критикујемо партијску борбу у Србији и све тамошње прилике.

Коло, у расправи, о којој је овде реч, повели су гг. либерали и то баш помамно коло. Све се прашило од силнога скока, цика чула се на далеко и широко; но кад се то све слегло и прашина се разишла, показало се, да су либералне „величине“ голе — ништице. Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus. Исто, брате, као и код нас овде.

Пре него што пређемо да причамо о тој расправи, како је текла, казаћемо наше мишљење у ствари прогонства краљице Наталије, мишљење, које смо имали пре него имадосмо прилику да слушамо говоре народних посланика у народној скупштини, па са задовољством констатујемо, да се то наше мишљење ни за длаку променуло није.

Како смо вични да говоримо без свакога околишења, онако чисто од срца, како мислимо, казаћемо ево ово: Само деца и жене воде политику срца, а људи зрели, људи политичари, воде политику разума те народних или што је исто: државних интереса.

О краљици Наталији може се рећи, да је она честита жена и добра мајка — ми бар чујемо с неких страна да је тако — и ми то хоћемо да верујемо. Но, ми знамо, да се краљица Наталија није умела наћи у свом узвишеном положају краљице, а донекле није ни чудо, јер њезино васпитање није било удешено за краљевски престо, па није знала, да се узвиси над тешким приликама живота, чиме би била очувала углед и сјај круне, која је њој блистала на глави. Она није умела да расуди и упозна животне интересе њезине породице и животне интересе државе, која ју је пригрлила, њу, једну обичну Кечко, на своје груди, па је повела политику пркоса, место политику љубави и самопрегоревања!

То њу никако не извињава, што је био бивши краљ Милан рђав човек и супруг. Био је врло рђав човек и супруг, рецимо, и Људевит XIV. (а и други) па његова жена није правила смутње и није процесирала с њим. Зашто краљица Наталија није копирала ту жену? Зар је она морала копирати Каролину енглеску, жену Ђорђа IV.?

Она, кад је била у Јалти, могла је и остати тамо и спокојно чекати дан, кад ће ју народ српски, путем своје владе, позвати у своје крило. Њој би у том случају био остао вид мученице и народна љубав бивала би према њој све већа и већа, па би она била јамачно дочекала тај дан и пре, него би се и сама надати могла. Но, њој се није допадала улога мученице, она је хтела да ужива. Сад засто-

јало се то уживање у задовољењу њезине личне сујете, у задовољењу њезиних материнских осећаја, или у чему другоме — ништа на ствари не мења. На висини престола нема уживања — чемерни дани тамо обично превагују слатке. Она, као краљица није била обична жена, па се није смела ни понашати као обична жена.

Но, кад се већ вратила у Србију, против воље владе — она је требала да тамо седи мирно. Она није требала да пише којекакве меморандуме, она није требала да потрзава њену бракоразводну парницу пред новим (или боље старим) митрополитом, односно синодом, она није требала да узнемирује народну скупштину, она није требала да у храму божјем дере завесе, а најмање је требала да се окружује ђенералштабом напредњака и либерала, које народ мрзи и презире.

Па кад је већ било тако — нека буде. Она је сама изазвала закључак народне скупштине, пошто ју је позвала да суди у њезиној ствари са краљем Миланом. Па је она требала да се мирно покори закључку преставништва народа. Њу су молили, где су могли одмах да заповедају, њој су разлагали, да интерес државе апсолутно захтева да се на неко време уклони из земље, шта више, њен рођени син молио ју је: „Мајко, покори се!“ — а она није хтела, она је пркосила јасно израженој жељи огромне већине народа српског, она је хтела изазвати револуцију себи у корист, она је проузрочила, да је потекла крв по београдској калдрми. Па зар су војници, којима су разбијане главе каменицама, требали мирно допустити, да их убијају? Или је влада требала да ретерира пред руљом београдске дечурлије, мангуба и неколико напредњачко-либералних „величина“? Зашто није напредњачка влада ретерирала пред буном у Зајечару? А тамо су се људи борили за погажена своја народна права; а овде? Борила се једна жена за задовољење своје личне сујете, подстрекавана од неколико људи, који су водили рачуна о својој користи!

Србија, ако хоће да изврши на балканском полуострву задатак Пијемонта, има узвишенијега и пречега посла, него да се натеже с човеком, који је, снимајући с главе круну, сам признао, да није способан, да врши узвишене краљевске дужности, да се натеже с тим човеком, рекосмо, и с његовом — женом. Нека они своје ствари расправљају, где им је воља, а Србија не сме трпити, да ју ико заустављa и узнемирује на њезиноме путу; она мора енергично да се огради од сваког покушаја. који би на то смерао — она мора сваку препреку, ако ју не може уклонити, просто — прегазити.

Српски државници треба да имају на уму Кавура и Мацинија. И ако је овај потоњи био велики родољуб — био је луда. Он би са његовим магловитим теоријама био онемогућио уједињење Италије и Кавур га је дао осудити на смрт. Па нека се сете Гарибалдија и битке код Аспромонте. Највећи јунак Италије морао је од онда па до своје смрти да вуче сатрвену ногу, јер је хтео да обесно захвати у правилно функционисање државне политике његове отаџбине. Па ипак, неколико година доцније извео је Vittorio Emanuele оно, што је онда Гарибалди у невреме хтео да изведе — узео је Рим!

Људевит XVI. и Антоанета, па и Карло I. енглески, морали су умрети на губилишту, јер је то захтевао државни интерес, а Људевит XVII. морао је да буде ципеларски шегрт! Па није ли државном резону за вољу пала глава Марије Штуартове, није ли му морао пасти жртвом војвода од Ангијана и најславнији јунак француски, маршал Неј?

У државној политици не могу и не смеду да одлучују осећаји срца. Политика бирцуза спада у бирцуз, а не у парламенте. А ко то не разуме, тај нека се окане политике, па нека плете чарапе или ради који други посао.

Поглед по свету.

У Шпанији се опет нешто кува. Та земља, некад толико снажна и славна, од кад Енглези под владом краљице Јелисавете уништише „непредобитну“ велику армаду (флоту) краља Филипа II, почела је да назадује, народни дух почео је да малаксава, па се је само један једини пут доцније узвисио тако, да му се цео свет дивио — а то је било за време горостасне борбе против Наполеона великога и његовог брата Јосифа I.

Но то је било као кад упалиш сламу. Дигао се горостасан пламен, али се брзо и загасио, те је од онда Шпанија великим корацима хрлила своме понижењу.

Непрестани устанци Дон Карлоса и неморална владавина краљице Изабеле изазваше разна пронунциамента и пад краљевства. Маршали Прим и Серано владаху онда неко време Шпанијом, док онога првог не убише на сред сокака, а овај други морао је да уступи владу талијанском краљевићу Амадеу. Но, овај (који је већ сада мртав), био је препоштен за шпанске односе. Брзо му дозлогрдише шпанске интриге и он се одрече круне, па се вратио у своју отаџбину Италију, где је био вољен и љубљен.

После њега дошао је на владу син Изабелин Алфонзо XII., који је у Бечу васпитан у аустријском Терезијануму и тамо се упознао са надвојвоткињом Кристином, па се доцније њоме оженио. Но Алфонзо, јектичав, умро је брзо и тек после његове смрти роди му се син, који је проглашен за краља као Алфонзо XIII. Но пошто је он још мало дете, то је регентство у Шпанији примила његова мати Кристина.

И Шпањолци мисле сада, да под владом једне слабе жене могу да праве којешта. Тако је не давна у Ксересу навалила руља анархиста у варош, па је хтела да попали и попљачка све — но војска и жандарми чинили су своју дужност и тако, тај дивљи покушај није успео. Виновници тога срамнога покушаја, после пресуде суда, задављени су 28. јануара на пијаци пред тамницом.

Но то није доста. Стижу гласови о нередима у Сарагоси, Сантандру, Билбау, Картагени и Барћелони. У овој потоњој вароши престала је свака радња, пошто штрајкују раденици у 35 творница. Ко њаништво морало је голом сабљом да растерује изгреднике, при чем су убијени двојица а 67 рањено.

Па при том свему још се Шпањолци хоће да парниче са Француском! Заиста жалостан народ!

Разбојници иза бусије.

Наши читаоци знаду шта је било с Ризовом, бугарским емигрантом у Београду. Бугарска влада, која кроз плаћена уста непрестано виче, да је у Бугарској народ сретан и задовољан са данашњим режимом, да је у Бугарској све мирно, та бугарска влада тражила је Ризова. Знала је, да јој га Србија неће издати као политичког бегунца, јер је у Србији закон „сила,“ па је лажно измислила, да је Ризов прости злочинац. Србија је тражила доказе, и бугарски узурпатори наседоше; јер доказа нису изнели. Али да постигну, што су желели, да се та бугарска „силна влада,“ која ужива народно „поверење,“ ослободи једног емигранта, употребише до сад нечувена средства. Најпре замолише туђе, стране власти, које подржавају данашњи режим у Бугарској, да заплаше Србију; па кад ни то није помогло, кад се Србија пред законом, није уплашила од ничије силе, онда . . . Стамбулов избаци фишек гнусне лажи, да њиме обори српског министра-председника г. Пашића. Већ ово и овако настојање бугарске владе, да ухвати једног Ризова, доказује јасно, да је у Бугарској гњило, да се „силна“ влада плаши и од појединих емиграната. Елем, избацише фишек, да је Пашић српски издајица, да је он одмах после српско-бугарског рата слао Ризова, баш овог Ризова, из Софије у Пирот књазу Батембергу, да би му књаз допустио да он (г. Пашић) навали на Србију једном четом српских и црногорских емиграната. Ми смо о томе говорили, говорили смо и о тим интригама, како је неки Головин штампао у „Свободи“ писмо, где је тај Головин казао, да је то њему баш причао Ризов. Пре свега, што је с овим хтела постићи бугарска влада? А ко то невиди и не разуме? Да изигра Ризова, неби ли г. Пашић збиља поверовао, да је он те клевете о њему износио и тако га истерао из Србије, а ако ту неби успели, ако г. Пашић остане и даље при свом начелу, да поштује право азила, онда да се и г. Пашић оцрни у очима српског народа, да му је он — издајица, и то баш сада, кад су заступници народа на окупу у Београду.

Али се преваришe узурпатори. Нити су постигли, да се отера Ризов, нити су успели са гадним интригама против г. Пашића. Да српски народ лакше поверује лажима Стамбулова. штампаше у „Свободи“ и дан, кад је тобож г. Пашић преко Ризова искао помоћ против Србије, и место одакле је, тобож он послао Ризова к Батембергу, бива из Софије у Пирот. Клеветама дадоше неку „позитивност,“ да би тако боље завезали народу очи. Ова сама брига узурпатора, да сруше г. Пашића, најбоље сведочи, како га негледају добрим оком на управи Србије, сведочи, како се Бугари и данас љуте, што још не управљају Србијом напредњаци. Него вратимо се на ствар. Кад је тај фишек испаљен, српска опозициона штампа, па немачка и мађарска закликташе од весеља. Чисто су веровали, да је то тако, јер ту је „позитивност,“ јер, по њиховом мишљењу, Головин је јасно и бистро говорио. Па ипак угризоше се за језик, јер се доказало да после српско-бугарског рата г. Пашић није био у Софији, па ни у Бугарској. А Головин каже, да је он баш из Софије тражио помоћ од Батемберга. Зар ова једна али велика и крупна па и најглавнија лаж, није довољна да скине образину гнусноме Стамбулову, који се послужио овим и оваким оружјем? Доказало се, да онда Бугарска није ни трпела српске емигранте, разјурала их је . . . а сад? Сад имају образа да лажу, да су их ови емигранти, који и не беху тад у Бугарској молили за помоћ, да навале на Србију! Оволико што се тиче г. Пашића. Сад нам остаје Ризов. Могло се мислити да је он то и говорио Головину, па да је Головин истину казао, да му је све то саопштио онда Ризов, јер Головин не каже, да је говорио с г. Пашићем већ с Ризовом. Али и Ризов је проговорио. На уредника „Малих Новина“ послао је он писмо и из писма видимо ово, јер и ово је доста да се види, да је Головин од речи до речи саму лаж штампао у „Свободи.“ — „Да се г. Пашић није продавао за Бугарина, и да ја никад нисам могао рећи тако гнусну лаж (вели Ризов) може да се види и по новинама, које сам тада издавао, и у којима сам увек, кад је била реч о г. Пашићу, звао и давао му титулу: „вођа српске радикалне странке.“ Ризов још говори, да је он с Батембергом говорио о другим стварима, о питању источне Румелије, зашто је и долазио у Пирот, па се за све то позивље на сведоке, као Николајева, др. Странског, Келчева, Бенева, па и на самог Батемберга! Головин је избацио лаж, да је шњиме говорио Ризов у стану првога, а Ризов одговара да Головин није никако ни имао свога стана, већ да се он (Головин) натоварио на врат Николајева. Головин је слагао, да га је молио Ризов, да иште за њега аудијенцију код Батемберга, а Ризов одговара: „Да тражим аудијенцију преко г. Головина нисам имао никакве потребе, јер сам Батембергу увек ишао без претходног тражења аудијенције, па чак и без пријаве. То врло добро знају уредници „Свободе.“ Има и нешто више. Батемберг ми је чак понудио, да дођем к њему кроз једна тајна врата; али како су књажевски тајни капицици обично ниски и уски, а мој македонски врат није могао тако лако да се превије, то се ја нисам никад ни користио овом каваљерском понудом Батембергом. Несретни мој друг Захарије Стојанов, прође кроз та врата и тамо научи како се савија врат пред књажевима.“ — Ево овако одговара Ризов, овако сјајно тера у лаж безобразног Головина, шпијона још безобразнијег Стамбулова, који га плаћа за ове прљаве и ретко чувене интриге. Свет се мора гнушати бугарских узурпатора, јер ово што они раде, овако гадно и безобразно лажу, само да присиле Србију, да би протеривањем једног емигранта погазила закон. Ово могу радити само они, који су давно свако политично поштење бацили под ноге, па пљују у образ народа и његових права, као што то заиста и раде у Бугарској.

Али ми, Срби, можемо бити радосни, да је Србија победила, јер пред претњом већих сила није узмакла од свог права, па данас гледа бугарске министре, где им лица сјају од безочних и дрских лажи. Образина им је скинута. Сад се могу видети: ко су и какви су. Зар није и то победа? Зар нема још поштеног света и изван Србије, који ће упрети прстом на бугарске узурпаторе и довикнути им, да су разбојници иза бусије!?

Из српске народне скупштине.

У прошломе броју донели смо брзојав из Београда, да је свршена дебата у нар. скупштини, поводом интерпелације неколицине либералних посланика о краљичином прогонству. Дебата је трајала три дана и било је жестоке борбе. На послетку скупштина је огромном већином гласова одобрила поступак српске владе и задовољила се одговором министра-председника, г. Пашића, те преко интерпелације прешла на дневни ред. Наши читаоци наћи ће у данашњем броју, на првоме месту, опширније написано о целој овој ствари. Овде ћемо да у неколико изнесемо одговор г. Пашића, да се види, како је влада поступала и што је нар. скупштина одобрила. Одговор је јасан свакоме. Прост је од свих доскочица и тајана. Српска влада, преко министра-председника, није ништа крила, све је казала отворено и искрено, па с тога је и морала да победи, јер се ни један човек, здрава разума, не може противити разлозима, који су владу нагонили, да једном сврше у Србији ови жалосни и до сада нечувени шкандали.

Жао нам је, што не можемо, због маленог простора, донети цео одговор, али и овако ће наши читаоци све разумети, после онога, што им се каже на уводном месту.

Г. Пашић — пошто је споменуо ону ужасну борбу за устав, пошто је споменуо преке судове и остала напредњачка злочинства, Сливницу, жалосно стање у Србији, и то, како су почеле размирице између краљевских родитеља, и како је краљ Милан увидео да се више неможе одржати на престолу — прешао је на саму абдикацију Миланову. Споменуо је, како су они исти људи, који су нападали Милана ради абдикације, после саветовали краљици, да се врати у Србију, и ако су они, напредњаци, помагали краља, да је одстрани из Србије. Али „краљици је саопштено одмах после абдикације (рече госп. Пашић), да ће настати време, кад се може вратити у Србију, само мало да причека, док се путем споразума не уреде односи краљевских родитеља, који су у љутој зађевици и која би дала зађевица повода немилим призорима. Мржња, која је постојала између њих, толико је велика била, да је све друго падало у засенак. А ви ћете знати, да је краљ и при абдицирању, кад се сагласио на велике концесије народу, зажелео, да се одрже нека опредељења у новом уставу . . .“ За тим — споменувши, како су сви ови савети, да се од Србије отклоне немили призори, остали безуспешни, јер је краљица слушала напредњаке, и не хтеде доћи до претходног споразума; споменувши, како се против жеље и владе и намесништва вратила у Србију, поново почела занимати жалосним питањем брачне парнице, споменувши, како је терала пркос и тако изазвала краља Милана на другу агитацију, кад је овај долетио у Србију, присуствовао познатом банкету, на којему је позван од једног говорника, да учини контра-револуцију; споменувши интриге, колико од стране Милана толико Наталије — рече: „онда ћете признати, да је земља била у трзавици. Земља је страховала, хоће ли се моћи очувати народне слободе, које су после дугогодишње борбе стечене; људи, који су незадовољни били са стањем, које је настало после абдикације, саветовали су краљицу, да још даље иде. И ви ћете се опоменути, да је краљица, кад је дошла у цркву и кад је видела, да је њено бивше место, престо у цркви, застрто завесом, да је она ту завесу здерала.“ За тим навађа г. Пашић, како су јој за то клицали „живела“ они људи, који су у исто време писали и Милану, да се врати у Србију, јер да ће у земљи букнути револуција. Наравно да је овако понашање краљевских родитеља држало целу земљу у трзавици. Споменуо је, како се страна штампа занимала овим шкандалом, како су се пријатељске државе чудиле, зашто српски народ једном не скине с дневног реда ова тугаљива питања, а непријатељи радовали. Па поред свега овога краљица обратила се меморандумом на скупштину, да би ова решила њихов спор, али „скупштина је решила да у интересу престола у интересу достојанства земље треба настати, да се зађевице, које се дешавају око престола, — уклоне што даље, како ће бити мир и спокојство у земљи“. . . . „И влада је најозбиљније настала, да се то питање једном реши, а то су желели и краљеви намесници и народно преставништво. Сви смо дакле желели, да се то питање реши мирно и у споразуму, но не реши ли се то питање мирно, онда је преча Србија и престо од њихових зађевица.“ Рећа колико се трудила влада да ту успе, како је уверила Милана о озбиљности ситуације, а овај видевши, да је то жеља целе Србије, како је изјавио да се неће враћати у Србију до краљева пунолетства. И кад је то било свршено, рече г. Пашић, како је скупштина донела резолуцију, којом је овластила владу да издејствује одаљење и Наталије из Србије. „Али у пркос жељи и народа и народног преставништва и владе и намесништва, Наталија није хтела да послуша савет, и на послетку је дошло до тога да се резолуција нар. скупштине изврши силом аукторитета власти.“ За тим је прочитао владину декларацију, као одговор на сва питања у интерпелацији, која је служила и као одговор владе на саму интерпелацију.

Прво: Да чланови краљевског Дома у свима уставним монархијама, тако и у Србији, не могу се никако стављати у један ред са осталим грађанима у земљи, те да се на њих не могу ни примењивати уставне одредбе, које регулишу права и дужности обичних грађана; да је у старијим монархијским државама, регулисан односај односно ових питања између краљ. дома и владе, а у Србији пошто тога нема, да се ова питања могу једино правично решавати по споразуму између преставника круне и народног преставништва, да је и краљица мати признала овакав начин решавања, кад се обратила меморандумом на скупштину, те да је све и урађено у договору између круне и нар. преставништва;

Друго: Да је народно преставништво ставило влади у дужност и овластило је, да издејствује, да би краљица-мати живела изван Србије до пунолетности Њ. В. краља Алек-

сандра; али по себи се разуме да се та дужност и овлашћење није могло односити само на неко морално дјејствовање, чији би успех једино зависио од воље краљице-матере, јер така одлука није могла остати неизвршена, ради достојанства самог нар. преставништва и кр. владе, а краљица је баш на то и ишла, да својим отпором понизи нар. преставништво; па кад се све могуће урадило, да се ова ствар реши мирним путем, и кад су сви ти покушаји остали без успеха, онда је влада морала да издејствује аукторитетом власти оно, што јој је императивно у дужност стављено од нар. преставништва;

Треће: Да свако законодавно решење мора добити потврду круне, а овде је та потврда била тим више потребна, пошто се решење тицало једног члана крал. Дома.

Четврто: Да се је решење скупштине благовремено саопштило краљици-матери, и после саопштења, да се прешло извршењу, пошто је то решење било штампано у службеним новинама.

Пето: Да је влада дозволила да се војска употреби, а да се одржи ред против разних немирних елемената, који су хтели да силом спрече извршење једног законодавног акта, и да се оружје употребило тек онда, кад је гомила тих елемената почела да на војску баца камење.

Шесто: Да одговорност за то пада на оне, у првоме реду, који су подстицали светину, да се баца камењем на војску и силом покуша спречити извршење законодавног акта, као и на саме оне, који су то радили.

ДОПИСИ.

Тамишград, 26. јануара. (Гроф Јулије Сапари међу својим бирачима.) Данас у 9 сати пре подне стигао је у нашу средину, уз пратњу неколицине аблегата Угарске и крај свих напора опозиције, боље рећи новопечене народне странке, саборски посланик овог града гроф Јулије Сапари, да лично из руку својих бирача прими саборски мандат и да том приликом поред церемонијалне хвале, као новоизабрани посланик развије свој програм односно, као министар-председник о будућем раду владе и сабора изрази.

Меродавни овдашњи нотабилитети искупише се на колодвору очекујући г. министра, кога пошто је влак приспео уз бурно живио сакупљених, претседник либералне странке добродошлицом поздрави, на коју као одговор пл. гроф своју радост изјави на датој прилици, с радошћу и поносом прихваћеној, да јошт под пријатним утиском пређашњег свог овдашњег бавлења у круг својих милих присталица ступити може, не као министар-председник Угарске, већ само као посланик ове вароши, да се на поверење захвали.

Облигатно „живио“ пропрати отпоздрав послаников, и тада се сви скупа на спремним колима крену у двор католичког владике, где ће гр. Сапари за време свог овде бавлења пребивати. Исто пре подне пошто је присутан био на служби у дворској капели, посетио је јошт и неке капацитете као кор. команданта, главног жупана и т. д., а у пола 1 био је у ужем кругу доручак.

После подне већ пре означеног доба искупила се силесија људи у великој дворани „Редута,“ где је у пола 4 сата председник либералне странке скуп отворио и предложи да се једна депутација изашље по г. министра-председника која би га у средину својих бирача позвала. Назначени и изабрани изасланици крену се и за које време уз пратњу њихову приспе гр. Сапари кога публика бурним усклицима поздрави.

Пошто је министар-председник мандат посланички примио, одпочне уз велику пажњу слушалаца да развија свој програм.

Нисам намеран да реферирањем тог говора напуним ступце овог цењеног листа, већ ћу само допуштењем сл. уредништва исти у изводу читаоцима изнети, јер мислим да неће баш онако безначајан бити, особито што се нас Срба, као народности тиче.

Говорник изјављује пре свега своју најтоплију хвалу на поверењу сл. ове вароши, које поверење у толико већег значаја по њега имаде, што је излив осећаја огромне већине бирача, премда он у том изразу поверења не гледи и види само симпатију према својој особи, него уједно и одобравање правца и пута којим је влада ударила.

Прелази за тим у сравнивање успеха разних странака и као неким задовољством констатује већину либералне странке, и у случају отсуства хрватских посланика; после тога покушава показати махнитост и безуспешан рад опозиције, тако исто побити и тврдњу народне странке, да је она наследник Деака.

Говори даље о новопеченом имену пређашње умерене опозиције и пориче му право за опстанак бар у смислу у каквим га иста странка себи виндикује, тврдећи да влада не води праву народну политику. Наслов народна странка није на свом месту, јер и влада води народну политику што и за доказ тог правца осврће се на рапидно ширење мађарског језика И поред свега тога настоји вели јадиковање појединих х народности, да им се не даје слободно употребливавање матерњег језика, нестоји вели јер им је то прправо, право ујамчено законом г. 1868. од које су годдине институције тако либералне према народноститима, каквих их у другим државама наћи нећемо.

Прегнимо дакле д да достигнемо све што ће осигурати материјалан б болитак наше домовине и појединих њезиних крајрајева, створимо добру и праведну администрацију и татако ћемо без муке решити народносно питање. О(Освртајући се на пређашњу опструкцију, критизира)а штреберизам појединих кракелера, скицира рад бубудућег сабора и међу осталим обећава, да ће владаца после адресне дебате наново изнети на тапет рефформу администрације, организацију муниципија, пенсионалних фондова, даље реформу конзулског поореза и т. д.

Изјављује да ће л либерална влада на свом месту остати све донде, доок уживала буде поверење владаоца, док на номоћ сабора рачунати може и не хајући на малене особине нападаје; слога либералне странке биће стена о којој ће се сви вали опозиције разбити.

Још једном изјављује својим бирачима најтоплију хвалу. Бурно живвио пропратило је говор посланика и светиња се разиђе, да се опет сакупи за бакљаду, какву још наш град видео није.

Том приликом говорио је посланик са балкона варошке куће, у краатко отпоздрави речи говорника уверавајући и обећаввајући, да ће свом снагом на то ићи, да осигура и унапреди интересе ове вароши, којој је задатак гајење и ширење мађарског духа.

У вече је био баанкет где се једном речи јело, пило и наздрављало.

Око 9 сати се посланик од својих бирача опрости, а у 10 сати је био већ пошао к дому где га по његовим речима задатак и дужност зове.

Толико у кратко о данашњој слави.

Данашњег дана жао и приликом прошлог избора били смо посматрајући гадних призора, гледајући понашање неких на жалост Срба чанколиза. Да би иста господа, те печчурке народног ђубришта као и сродна им браћа тамо амо, тако самопрегорење, пожртвовање као при пићу вина и ракије, лизању табана моћних Чивутаа и обермамелука у чисто народним стварима показали, било би Косово давно освећено. Али њих је овамо као и свуда само петица и паприкаш оддмамио, то је био узрок што је један од њих 28. јаануара по рим. сокацима носио мађарску тробојницуу, док му груди и пун трбух красила исто така тракка, други што јури из једне биртије у другу скупљаајући воте, трећи се бесомучно дере и т. д.

То се гледало а правом Србину је образ горео од стида и срама гледајући те блуднике рода свог. Па кад већ ти табанолизци, те амфибије, Бранковићи народне ствари то чине, нека их.

Али смели се при сличним догађајима на двору не месног, већ диоцезалног српског владике мађарска застава иставити, сме ли се један од чиновника српског народа на гадно кортешовање одати, утркивати се у девотним услугама, остављам то питање славном уредништву и цењеним читаоцима, а истог обермахера диоцезалног, најтоплије препоручујемо г. епископу Никанору. Даље саветујемо истом гореспоменутом господину, да пре свега своје ствари ревидира нек свој ревизор буде, нек се окане гадна посла, брблања што се догађа у нашој аутономији; биће извешћивања чивутских новина (наравно усмено, јер за писмено изискива се знање ортографије) „von dem wüthenden Ausfall der Zastava“ и т. д. јер ћемо му data ocasione запушити устанца. Сад сам само радознао, да ли ће (ако овај допис т. ј. света угледао буде) дотични бр. „Заставе“ из кафане исто тако нестати, као онај последњи, у коме је пошт. уредништво усрећило истог „махера“ да се њим забави.

Идемо да видимо! **В.**

Из **кулпинског изборног срезэ:** Чекао сам и чекао, не би ли се нашао ко, да боље и вернije каже српском свету, како је текао овогодишњи избор саборског посланика на земаљском сабору у Угарској. Али моје чекање беше узаман, морадох се сам латити пера, да зар у неколико кратких потеза упознам своје једномишљенике о избору посланика у нашем срезу. — Има већ мал те не двадесет година, како у овом најчистијем народносном срезу нема избора посланика. Ко је овде за то време бирао посланика? Кнезови, бележници са својим вернима и т. д. Ове године беше једва једном дошло време, да се покаже, е у нашем срезу нема више живота, нема опушевљења, нема свести, нема ничега, што би могло одушевити Србина, поштена човека, на живљи интензивнији рад.

Мал те не петнаест година има већ, како је у нашем срезу овладала струја назадњачка, како се у нашем срезу засновала влада мамелучка, која мишљаше, да ће ту ударити темељ снази својој. Но, не би тако. Влада угарска, која за ово време потоње мишљаше, да је овај срез најсигурнији, љуто се у том преварила. Цео срез је дуго времена трпео корупцију и насиље командованих власти, али једном дође у подгрлац душа, тада се видело, да у овом срезу има ипак неке воље, која хоће да покаже, да у кулпинском срезу нису сами мамелуци, него да има људи, који хоће да покаже своју самосталност.

Избор посланика у нашем срезу показа — ма да изабрасмо за посланика присталицу владине странке, — да није још настало „пошљедње време“, да се народ даје командовати од солгабирова, натароша и т. д. и т. д. Против досадањег нашег посланика г. Ј. Рохоњија, који за све време трајања саборске сезоне, живљаше у нераду, истаче се зет познатог велепоседника српског г. Лазе Дунђерског г. др. **Иван Ивановић** адвокат у Бији. Поверовав његовим речима и његовим обећањима усвојише Срби овог среза кандидатуру његову, решив, да слошки и заједнички пораде, да нам он постане и послаником. Он је много казао и обећао, шат нам буде и реч своју одржао, то ће блиска будућност показати. Ми га изабрасмо за посланика. Изабрасмо га са **1142** гласа, против 575 гласова, које доби његов противкандидат Јулије Рохоњи. Изабрасмо га са 567 гласова већине и то беше сведоџба, да је насиље „малих богова“ досадањих у Бачкој пало. Срби и Словаци а за тим већина Немаца показаше, да није више Шандор Бела оно, што је до селе био.

Сад још имам, да региструјем неке појединости о избору. Као год што је била сјајна победа, коју у овом срезу извојеваше Срби, тако је исто срамно држање оних несретника Срба, који — не гледећ на Немце и Словаке — радише на том, да независан кандидат Србин, буде побеђен при избору. У ту јадну и срамну клику рачунају се г. г. Стеван Ковачевић, старофутошки бележник (иначе „Браниковац“), који подиже на ноге све плајаше и полицаје не би ли осујетио избор Србинов, за тим „и паки“ „Браниковац“ **Лука Плачков** из Пироша, који задобив кнежевину, прећаше људима, те претњом и заваравањем заустави половину Срба, пирошких бирача код куће, а десеторицу одведе, да гласају за жупанова љубимца Рохоњија. Жао ми је да спомињем, да је још било несретника Срба, који радише за Рохоњија, али морам напоменути, да је било и таких српско-народних учитеља којима није вредно имена спомињати, — који пљунув на образ, толико се заборавише да — као што кроника каже — палише прангије у славу победоносна избора Рохоњијева. Али всује труд! Ни труд тих одметника српских, ни мување разноликих креатура жупанових и солгабировљевих не поможе, победисмо славно. — Једино још напомињемо, да нам је жао, што г. г. Браниковци као н. пр. г. Милан Стоја парох ст. шовски не дођоше на гласање, да нам бар увеличају победу. Али да, што да се том чудимо. То је стара тактика Браниковачка. У свом органу (?!) препоручују пасивитет. у Новом Саду обарају Вишонтаија а у Кулпину нихови репићи раде против дра Ивана Ивановића, зета оног истог Лазе Дунђерског, највећег им мецената страначког, који их помаже и шаком и капом, а коме они на овај начин — овако гадан и прљав начин — захваљују. Sapienti pauca sat.

Mucius Scaevola.

Вести из места и са стране.

† **Ника Грујић.** Јуче у 10 сахати пре подне добисмо ове брзојаве:

Сомбор. Ноћас мој брат Ника оставио нас за увек. **Јоца Грујић.**

Сомбор. Наша дика, Ника Грујић, народни пријатељ и усталац у сваком добру — јутрос је у два сахата умр'о. **Јован Благојевић.**

Ми смо тако дубоко потрешени овом жалосном вешћу, да смо једва имали снаге да напишемо оно неколико редова некролога на челу листа. Риста Михајловић па ево сада Ника Грујић — големи су то губитци у кратко време од ни пуна два месеца. Ми просто сами себи не верујемо да је то могуће!

Животопис љубљеног покојника донећемо у броју од среде.

Српско народно позориште. Званични орган патријарха, бачке и архидијецезалне консисторије и административних одбора, „Матице Српске“ и „Српског нар. позоришта“ итд „Браник“ — доноси у бр. 12. ово извешће: „Управни одбор „друштва за српско народно позориште“ имао је 27. јан. (8. фебр.) о. г. опет своју вапредну седницу. Пошто је редитељ кр. срп. нар. позоришта у Београду г. Милош Цветић изјавио, да би вољан био примити се управе срп. нар. позоришта, то је исти позван у седницу ради договора у том погледу. Г. Цветић у жељи, да свој дуг према овостраном Српству одужи, прима се драговољно управе над позоришном дружином и дошао би амо за који месец — можда већ 1. маја о. г. — чим своје одношаје са управом београдског народног позоришта у ред доведе. Он пристаје на расписане услове, само тражи, да му се управа повери на три године дана, како би могао неки успех показати. Управни одбор радо је прихватио родољубиву изјаву г. Милоша Цветића и предложиће се главној скупштини, да се управитељ бира на три године, а не на годину дана, као што је то била прошла скупштина наредила. По жељи управнога одбора пристао је г. Цветић и на то, да не глумује него да води само артистичку и административну управу. Чим г. Цветић своје послове у Београду у ред доведе, утврдиће се с њим посебни модалитети о вођењу управе. Примањем г. Цветића као стручна зналца у позоришним стварима и признатог драмског писца, умалила би се давнашња велика брига управнога одбора око дојакошњег узалудног тражења управитеља. Управном одбору је ово само с тога пошло у овај мах тако сретно за руком, што г. Цветић 2. априла о. г. навршује 30 година свога глумачког службовања, те ће се повући са позорнице и ступити у пензију. — Предложиће се главној скупштини, да се досадашњи управитељ Димитрије Ружић за заслуге изабере за почасног члана и да му се подели наслов почасног управитеља. — Изјављена је захвалност г. Милораду П. Шапчанину, управитељу кр. срп. нар. позоришта у Београду, што је радо и драговољно уступио целу гардеробу с прибором заједно за представу „Задужбине“ и „Немање“ — Захваљено је г. М. Цветићу, што је уступио право представљање свога „Немање“ и задовољио се са половином чистог прихода од прве две преставе. — Одлучено је, да се позоришна гардероба попуни и набави нарочито српско народно одело. — Кр. угар. министарство издало је дозволу за представе у бачкој и торонталској жупанији. — Задржани су неки од глумаца, који су били овде на проби. — Неколицини чланова позоришне дружине, нарочито женскима, повишене су плате. — Осим тога расправљено је више предмета.

О ствари избора Цветићева у своје време казаћемо наше мишљење.

„Браник“ и — радикали. Е, вала, ти „несретни“ радикали преседоше „Бранику“ — они су му баш кост у грлу. Гута, сиромах, гута али никако да их прогута. Загрцнуће се и задавити у том послу. Тако, никако да се умири, јадан, због поступања радикала приликом последњих избора за угарски сабор. Смео се, сиромах. Једном нам довикује: „Чок јаша“, а други пут: како смо „натукли па главу фес па се завукли под скут — владин“. Сад, боже, шта је истина — оно прво или ово последње? Биће, да није ни једно.

Ево, сад нам у бр. 12. прича: што је све лепога говорио г. гроф Сапарија у Темишвару, па победоносно подвикује: „ето, та ви сте за његове кандидате гласали!“

Е, хвала „Бранику“ што је тако добар, па нас је поучио. Ми заиста нисмо знали, да су сви Мађари једнаки и да нам добра не желе — требао је тек да дође „Бранник“, па да нам то каже! Првом колач а .....

Е, мој „Бранику“ — „не лаје куца села ради, већ себе ради“ — — то и ти знаш То нам је доста. Остави ти, радикале, имају они, мој брајане, соли у глави а нетребају да им ти позајмљујеш. Знају радикали што раде — о том ћеш се и ти кад тад уверити! Твоја политика, брацо, смера у последњој линији на твој џеп, а наша гледи — народни интерес.

Српска историја у Карловачкој гимназији. Пишу нам из Ср. Карловаца: У списку учевних књига за карловачку гимназију наиђох на књигу: „Hoić — poviest hrvatska, која се учи VIII. разреду, где се до сада учила повест аустро-угарске монархије. Врло ми дакле чудновато изгледа, за што не узеше место хрватске српску историју, кад и онако за свих осам година, на српској гимназији учи се свега осам сати српска историја. Ово је жалосна истина, да о историји свога народа српски ђаци не могу научити ни колико ђаци основних школа. Не знам разлога, ако их у опће има, за што је уведена Хојићева повјест Хрватска, као учевна књига у српској гимназији, коју је српска рука основала, где су само Срби професори и преко 90% српских ђака!? Желили би мало разјашнења од стране надлежних, али не шевердања, већ озбиљна разјашнења!

Беседе. Срп. рат. читаоница у В. Кикинди приређује у среду 5. (17.) фебр. уз пријатељско суделовање позоришне дружине г. Ђ. К. Протића, беседу с игранком, а у корист своје благајне. Почетак у 7½ сахата у вече. Програм је овој беседи и леп и обилан, па између осталога хвала г. Ђ. К. Протићу, који се и овог пута одазвао, да својим друштвом суделује на српским беседама! — Прва срп. зан. задруга у Руми, уз суделовање срп. пев. друштва те госпођица Јанковић, Медаковић, Јаковљевић, приређује данас, на Сретеније, беседу с игранком, са лепим, а што је најглавније скроз чистим српским програмом. Тако и треба!

Доследност. На другом месту говоримо опширније о гнусним подвалама бугарских узурпатора против г. Пашића. Овде ћемо споменути нешто друго. „Видело“, спомињући писмо Головина, у коме он „позитивно“ (?) каже и дан, кад је г. Пашић тражио „из Софије“ помоћ бугарску, писало је: „Морамо констатовати, да писмо Головина носи на себи такав печат позитивности, да сваки озбиљни читалац мора скренути на њега најозбиљнију пажњу“. — А кад се доказало, да онда није г. Пашић ни био у Софији, да је „позитивност“ Головинова проста и безочна лаж, и „Видело“ се предомислило па пише: „ми и не знамо где сте ви (Пашићу) управо онда били, **а мало нам је и стало до тога**“. Коментара не треба!

Кратке вести. Ревизија белгијског устава одгођена је опет на три месеца. — У вишим енглеским круговима настоје, да се наследник престола, принц ђорђе ожени најмлађом сестром Вилхелма II. — У турској покрајини Јемену букнула је револуција. Послана је војска. — Четири анархисте, који су у Ксересу осуђени на смрт, обешени су. Због овога је у народу силно огорчење. — Рана Стамбуловљева је довољно опасна. Лекари држе, да се мора извршити ампутација. — У Петрограду отвориће се нов медецински завод. — Немачко државно веће одобрило је 61 милион фор да се умножи артиљерија. — Да се добије више времена за вођење трг. уговора утаначише Аустро-Угарска и

Србија, да се садашњи уговор на неколико месеци продужи. — Чувени француски журналист Драјфус дошао је у Београд.

Трговина.

Нови Сад, 1. фебруара. Рад на нашим пијацама слаб је. Цене су се такође у нечем измењале. Продавало се: Пшеница 10 ф. Кукуруз 5 ф. Зоб 5 ф 60 нов. Јечам 5 фор. 70 нов. Наполица 9 фор. Све од 100 килограма.

На осталим пијацама рад је такође слаб. Продавало се:

Теоци 8—25 ф. по ком.
Свињи дебели 36—37 ф.
Свињи млади 35—36 фор
Маст 50 фор. (са буретом)
Слапина 50 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 1. фебруара. Данас је пшеница добро нуђена. Паромлини држаху се повучено, дочим је тенденција била лабава. Промет је изнашао 20.000 м. ц. са ценама од 10—15 нов. сниженим. — У осталом зрну промет је био јако слаб. Продавало се: Пшеница разне каквоће 10 фор. 20—75 н. Све на три месеца. — Закључивано је: Пшеница за пролеће 10 ф. 25 н. Пшеница за јесен 9 ф. 22 н. Кукуруз за мај-јуни 1892 5 ф. 45 н. Зоб за пролеће 6 ф. 02 нов. Репица за август-септембар 1892 г. 13 ф. 25 нов.

*

Беч 28. јануара. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњи вашар дотерано је 7.234 ком. свиња и то: 1.343 ком. назимади и 5 891 ком. угојених свиња. — Услед многог дотеривања данашњи је вашар био хрђав а цене су овако стојале:

Прима роба 41—42 нов.
Средња „ 38—40 н.
Лагана „ 34—37 н.
Назимад „ 35—40 н.

Цене се разумевају по килограму, живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цене Сланини 46. фор.
„ Масти 52 фор.
Све од 100 килограма.

Осигурање свиња. Будући се при одашиљању свиња догађају често неприлике, то означена фирма све транспорте на њу атресоване осигурава код „Баденског паробродског осигуравајућег друштва у Бечу.

Новије вести.

Београд. У петак се започела у народној скупштини дебата о буџету. Уверава се, да гласање Катићево у ствари прогонства краљице Наталије неће имати никаквих последица. Катић остаје и на даље присталица владин па ће што пре тражити прилику, да у том погледу у скупштини даде изјаву. Прича се, да ће влада, у једној од идућих седница скупштине, поднети власторучно писмо краља Милана, у ком изјављује, да се безуветно одриче чланства краљевског дома, даље да се одриче српског држављанства и да се обвезује да за свога живота никад више неће ступити на земљиште Србије. Уједно препушта сво своје имање у Србији краљу Александру. Према томе, и према последњем закључку народне скупштине, држи се, да је ствар краљевих родитеља коначно решена и са дневног реда скинута. — Бечки велики индустријалац Виљем пл. Линдхајм боравио је неколико дана овде, да уговара с владом у погледу набавке железничких кола и машина. — Министар спољашњих послова К. Ђорђевић од неколико дана овамо болује.

Столни Београд. У рац-алмашком срезу изабран је за посланика на угарски сабор Јулије Нађ, члан крајње левице, пошто је Фрања Робичек од кандидатуре одступио.

Париз. У петак убио се у „гранд хотел ди Лувр“ руски генерал мајор пл. Хасфорд.

Берн. Расправе за трговачки уговор између Швајцарске и Италије прекинуте су, па је ступио у живот општи ценик.

Варшава. Званични „Варш. Дневник“ јавља, да се Чивути многобројно иселавају из краљевине Пољске. Имућније породице селе се у Америку а сиромашније у Арђентинију.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Митровица, 1. фебруара. Коста Арсеић решен је са свим од оптужбе, ради проневере а исто од оптужбе ради насиља и потворе. Дефраудант Марковић осуђен је на осамнаст месеци тешке тавнице, сношење судбених трошкова и на накнаду Илочкој штедионици 1321 фр. а за остатак од преко осам хиљада фората, упућена је штедионица, да од Марковића приватно-правним путем потражи накнаду. Вортман осуђен је на четири месеца. Радак и Штајнер ослобођени су. При публикацији пресуде скупило се толико публике, да нису сви могли да стану у дворани.

Дописница уредништва.

Г. А. К. Брестовац. Ваш ће допис ући у среду.

ПРИПОСЛАНО.*)

Ст. Коњовићу учитељу у Сомбору.

У 11. бр. „Браника“ од ове године упутио је Ст. Коњовић учитељ сомборски на мене ове ретке:

„Јоци Благојевићу учитељу у Сомбору.

Море, Јово, мани ме се; бадава се трудиш, кад устати нећеш. Ad hoc „тако ја“.

Сомбор, 22 јануара 1892.

Ст. Коњовић учитељ“.

Ја из ових редака Стеве Коњовића не разумем баш ништа; него према изразу: „мани ме се“, могу судити, да он мисли, да га ја нападам, па ми заповеда, да га се манем. Али никако не могу да се довијем, где га нападам и чиме. У том ми рекоше његови пријатељ, да је он уверен, да сам ја писао ону критику у „Застави“, којом је доказано, да је он књижевни „крадец“ и да је за књижевну крађу награду примио. Ако то мисли, ја му ево јавно изјављујем, да онај посао није моје масло, што ће и г. уредник „Заставе“ потврдити.**)

Али и ја и сав други свет, па и сами твоји пријатељи, Стево Коњовићу, држе те за књижевног крадљивца из простога разлога, што ти на ону разложну критику, којом си крадљивцем проглашен, ниси никад разлогом одговорио и критичареве наводе побио, те по томе и даље остајеш „књижевни крадец“ и ниси достојан, да водиш с киме јавну полемику. Јер „крадец“ јеси и остајеш „крадец“. „Тако ја“, што'но рекао ти.

У Сомбору, 31. јануара 1892.

Јов. Благојевић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

**) Госп. Јова Благојевић заиста није писац оне критике. Уредн.

Будући је садашње доба године врло нездраво то се као средство за удисање препоручује **сприт од боровине** који је од стручних аукторитета проглашен као изврстан. — Исти сприт чисти ваздух од сваке заразе, зато је од преке потребе да исти свака породица набави. Да се избегне од обмане треба да се тачно пази на штитну марку од водног лечилишта Егенберг код Граца. У Новоме Саду продаје исти сприт Јосиф Вајс, оптикер.

ОГЛАСИ.

Ganz seidene Foulards von 85 kr. bis fl. 4.65 p. Met. (ca. 450 versch. Dessins, gestreift, karrirt, bedruckt ꝛc. — vers. roben- und stückweise porto- und zollfrei in's Haus das Seiden-Fabrik **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr Porto.

45 **ОГЛАС.** 1—3

Од стране подписаног председништва правосл. црквене општине, расписује се на дан 16. (28.) марта 1892. у 11 сати пре подне јавна дражба, у сврху изведења поправака на цркви у Чортановци.

Укупни грађевни трошкови прорачунани су на 2726 фор. 30 нов. а. вр.

Положити се имајућа 5% жаобина износи 136 фор. у готовом или у вредносним папирима,

Добро запечаћене, са биљегом од 50 нов. провиђене и горе наведеном жаобином обложене понуде писане по образцу, којег сваки нудиоц, код подписаног председништва добити може, имају се на дан расправе до горе установљеног времена предати. Трошковник и грађевни увети могу се код подписаног председништва увудити.

Председништво црквене општине.

У Чортановци 25. јануара 1892.

Председник:
Драгутин Красојевић.

ЈЕДАН МЛАЂИ СПОМОЋНИК

спецерајске струке који говори српски, немачки и мађарски биће примљен, даље се тражи један шегрт на три године са костом, станом и оделом. Упитати се у администрацији „Заставе.“ 42 1—3

ПОТРЕБУЈЕМ за своје стовариште ципела и шешира једног млађег спомоћника вешта продавца и вична овој струци.

41 1—3 **ШАНДОР ТЕОДОРОВИЋ** у Винковци.

Више заступника

такође и женскиње биће одмах примљене код једног великог отправништва. Ово заступство добро се награђује и може га се свако примити и споредно обављати, а будући нема конкуренције сигуран је успех у послу. Препоруке нека се упућују **„Export“ restante Prag, Hauptpost.**

44 1—3

Поуздано средство за зубе.

КВИЗДОВО

Alveolar-Зубне капљице. Цена једне боце 50 новч.

Alveolar-Вода за уста Цена једне боце 40 новч.

Alveolar-Зубна паста. Цена једне дове 70 новч. 15

Дневно се разашиље кроз главну пошту **Kreisapotheke Kornenburg bei Wien.**

СПРИТ ОД БОРОВИНЕ.

Најбоље и најуспешније средство за чишћење ваздуха и десинфекцију за станове, диван и непромењен шумски мирис који се у собе унаша особито добро у овом времену, где су разне заражљиве болести као инфлуенца и т. д. на дневном реду.

Исти мирис зготовљава се под надзором лечничким у водном лечилишту Егенбергу код Граца.

Цена 1 бочици 60 новч. — 1 кутија са 3 боце 1 ф. 80 н. — Стовариште у Новоме Саду код Јосефа Вајса, оптикера. — Иначе се поруке упућују: **Direction d Wasserheilanstalt Eggenberg b Graz.** 40 1—4

За своју гвожђарску трговину потребујем два вешта спомоћника вични српском, мађарском и немачком језику имају првенство. Ступити могу 1. марта.

ЈАША ГЕРГУРОВ у Сомбору

3—3 33

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквр. општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној каквоћи лиферује. 15 8—38

Ценсвници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

Поштанске марке,

дописвице из Србије, Бугарске, Црне Горе и са истока, купује сваку количину, а по највишој цени, такође купује старе новце и друге старине.

A. WEISZ,
Briefmarken und Antiquitätenhandlung,
BUDAPEST
12 **koronaherczeg utcza 7.** 7—10

Чисто узајамно Нема деоничара

The Mutual

ЖИВОТОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО У НОВОМ ЈОРКУ

(основано 1843.)

ово је највећи финансиј. завод на свету

који прима и закључује осигурања на човечији живот на све могуће начине.

СТАЊЕ 1. ЈАНУАРА 1891:

Фонд као јамчевина:
више од 367¾ милиона форината.
Осигурања у крепости:
преко 1,595 милиона форината.
Исплате на поседнике полица од кад друштво постоји више од
760 милиона форината,
одакле
210 милиона форината
као добит отпада.

За проспекте и ближа извешћа ваља се обратити на

АГЕНТУРУ КОД
ЈАКОБА ЦВИБАХА СИНА
2— у Новоме Саду. 2

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

598 8

ОГЛАС.

Јављамо поштованом српском свету а наиме гг. трговцима који саламом раде, да смо подигли фабрику за прављење саламе и да смо у стању сваку количину изврсне саламе лиферовати.

Поруџбине се шаљу на потписану фирму. 5—5

Вршац, 1. јануара 1892.

4 С поштовањем
Браћа Андрејевићи и друг.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ

импотенција, лече се уз дискрецију и сигурно. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas
57. Boulevard de Strasbourg
520 **PARIS.** 17—30

БОЛУЈЕТЕ ЛИ

од гихта, реуме, од нервозности целог тела, неуралгије, ишиаса, оскудице у крви (anemie), нервозности стомака, главобоље, узетости, од неспавања, кртобоље, болова у кичменој мождини, то иштите илустровану књижицу преко галвано-електромагнетично делујуће

ТРЉАЈУЋЕ СПРАВЕ
(Frottir-Apparat)

која је одликована почасном дипломом и златном медаљом у Келну, Велсу и Стутгарту, а у Аустро-Угарској почаствована ц. и кр. искључивом повластицом.

Ова књижица даће сваком тачна објашњења прекделотворности, а уједно и упутство како се успева са овом трљајућом справом. Цена је овој трљајућој справи **12 фор.** Илустроване књижице са употребом иду гратис и франко, а могу се добити у творници проналазача:

450 **Th. Biermanns,** 21—26
Electrotechniker
Wien I., Schulerstrasse Nr. 18.

Најбоље је трљајуће средство против прозеба, костобоље, севања у костима, главобоље, боље у бедрима и леђи и т. д. **РИХТЕРОВ**

Pain-Expeller — са ленгером

Ово приповнато средство, које је ево од 20 и више година у многим породицама као кућевни и ублажавајући лек познато, добија се у боцама по 40 и 70 новч. у скоро свакој апотеци. — Будући се овом леку подражава, то да се добије прави треба при куповању искати само:

Pain-Expeller — са ленгером.
574

Ц. И КР. ПОВЛАШЋ. ТВОРНИЦА ФИНОГ ЛИКЕРА

основана 1850. — награђена са 20 колајни и почасни диплома

Adolf Fränkl & Söhne, Biala (Galizien)

препоручују своје признате и одликоване пољске ликере

Контузовка, Getreidekümmel, Алаш, и т. д.

Ликера у свима сортама познати најбоље каквоће, специјалитети од старијих силовитих пића.

Могу се добити у свима приповнатим трговинама спецерија и деликатеса, као и у посластичарницама и кавванама.

Препродавци добијају рабат. — Ценовници иду гратис и франко. 31 2—24

ПАДАВИЦА

грчеви, неуралгија, лече се савршено на до сада јединствен начин; у хиљаду случајева опробано. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas
57. Boulevard de Strasbourg
519 **PARIS.** 17—30

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.